

LA TOPONÍMIA ÍNDIA A L'ATLES DE L'ENCICLOPÈDIA CATALANA. CRITERIS PER A L'ADAPTACIÓ DE NOMS EN HINDI/URDU

Pau SARRADELL

L'*Atles Universal Català*, editat per la Gran Enciclopèdia Catalana, que, en altres àrees del món, resol amb criteris homogenis la transcripció i adaptació al català dels topònims que originalment s'escriuen en alfabet diferents al llatí, no ho fa així al subcontinent indi, als mapes del qual trobem diversitat de criteris.

Alguns d'aquests criteris són:

- semiadaptació fonètica a l'ortografia catalana (Karaxi),
- manteniment d'adaptacions angleses, que, en ocasions, distorsionen la fonètica original (que l'anglès sí conserva) (Punjab, Delhi),
- manteniment de noms que tenen una certa tradició en català encara que no corresponguin a la llengua original (Benarés, Madràs), i
- transcripció directa de la llengua original.

La situació no és millor a la GEC, que, a primera vista, prefereix les transcripcions de les llengües originals a les formes angleses o tradicionals, però amb unes poques consultes queda clar que no segueix un criteri únic.

Si busquem a l'Enciclopèdia *Bangalore* (forma anglesa) ens remet a *Bengaluru* (transcripció del kannada), que és l'entrada amb definició i per tant la que es considera preferible. Si hi busquem *Dilli* (transcripció de l'hindi) ens remet a *Delhi* (adaptació anglesa). *Mumbai* (transcripció del marathi) ni tan sols hi és, l'única forma que hi trobem és *Bombai* (adaptació a l'ortografia catalana de la forma anglesa *Bombay*).

Els diferents criteris que es poden seguir:

-Criteri d'oficialitat d'un topònim.

Normalment quan els topònims d'un país s'escriuen en alfabet llatí, el criteri més acceptable és el de respectar la seva ortografia original, encara que la pronúncia no es correspongui amb la fonètica catalana, i a l'hora de llegir s'hagi de conèixer la pronúncia que correspon (Leeds, Freiburg).

L'anglès és llengua oficial a tota la Unió Índia i els topònims de tota l'Índia tenen una forma oficial en alfabet llatí segons una adaptació anglesa.

Aquest criteri, però, no és vàlid en el cas de l'Índia, encara que cada ciutat i cada poble tingui un nom oficial escrit en alfabet llatí, la llengua original de cada topònim s'escriu en l'alfabet que li és propi a cada llengua, i que, en cap cas, és el llatí.

-Transcripció de la llengua d'origen.

Aquest és el criteri preferible com a norma general per a l'adaptació de noms procedents de llengües que no s'escriuen en alfabet llatí. Normalment s'haurà de seguir un sistema de transcripció reconegut internacionalment per adaptar l'alfabet original al llatí. En el cas de l'hindi, totes les gramàtiques, tant de l'hindi com del sànscrit, utilitzen les mateixes correspondències entre l'alfabet nagari o devanagari i el llatí. Per tant existeix un criteri clar de transcripció. Aquest és el criteri que l'atles de l'Enciclopèdia segueix per a la majoria de localitats índies. La transcripció directa, tot i ser preferible, en alguns casos genera paraules que s'avenen poc amb l'ortografia catalana.

-Adaptació de la fonètica de la llengua original a l'ortografia catalana

Seguir aquest criteri pot ser més pràctic per als parlants catalans que estan acostumats a la seva norma ortogràfica; té, però, els seus inconvenients, entre d'altres, el de trastocar l'ordre alfabètic respecte al d'altres llengües i així dificultar trobar un nom a una llista multilingüe. És un bon criteri per seguir només amb els topònims que comencen a tenir un ús habitual i que per això esdevenen paraules catalanes que han de seguir les mateixes normes ortogràfiques.

-Criteris mixts

Consisteix en fer adaptacions intentant conservar l'ortografia original (que en aquest cas seria la forma anglesa dels noms) fent petits retocs perquè s'avengui millor a l'ortografia catalana.

Noms de ciutat que presenten més problemes d'adaptació:

-Agra

La forma hindi és *Agara*, on la segona *a* i en determinades realitzacions gairebé desapareix. Així i tot es respectaria més el so i l'ortografia originals amb la forma catalana *Àgara*.

-Benarés

En hindi *Varanasi*, forma que es pot usar en català sense forçar l'ortografia. La forma *Benarés* per la seva tradició s'hauria de conservar per a l'ús literari.

-Bombai

Adaptació al català de la forma anglesa *Bombay*. La forma marathi *Mumbai* és més acceptable, encara que s'ha de reconèixer la tradició que té *Bombai*.

-Calcuta

En bengalí *Kalikata*. La forma anglesa *Calcutta* es pronuncia [kal'kata], per tant no té cap sentit pronunciar en català *u*. L'adaptació més lògica al català és *Calcata*.

-Delhi

Adaptació anglesa de l'hindi *Dilli*, la *h* no transcriu cap so.

-Karatxi

Adaptació mixta de l'urdú, la *k* no té més sentit que el de mantenir una ortografia exòtica. *Caratxi* hauria de ser la forma catalana.

-Lahore

Forma anglesa. El final en *e* és mut en anglès i transcriu la pronúncia urdú. L'adaptació al català hauria de suprimir la *e* final, *Lahor*.

-Lucknow

Forma anglesa per l'hindi *Lakhnau*, aquesta darrera forma és preferible perquè no genera la pronúncia errònia [luk'now], millor encara seria *Lacnau*.

UNA PROPOSTA

Així com en el cas de la Xina, on s'accepten internacionalment les transcripcions en sistema pi-yin a la vegada que s'accepten com a pròpies de la llengua catalana les formes que hi tenen tradició (Beijing, Pequín), igualment hauríem de trobar a l'Índia un criteri semblant: Conservar per a qüestions geogràfiques o científiques les transcripcions directes de les ortografies originals (com es fa amb el pi-yin) i a la vegada, paral·lelament, tenir la forma més tradicional, que serà insubstituïble en l'àmbit, per exemple, literari. Així conviuriem en la nostra llengua formes com Caratxi i Karachi, Calcata i kalikata, Dil·li, però hauríem de considerar inadmissibles Karatxi, Calcuta o Delhi.

BIBLIOGRAFIA

- JUNYENT, Carme. *Les llengües del món*. Empúries. Barcelona, 1991 (1989).
- McGREGOR, R. S. *Outline of Hindi Grammar*. New Delhi, 1977 (1972).
- GLEASON, H. A. *An Introduction to descriptive Linguistics*. Holt, Rinehart and Winston. New York, 1955.
- PERRY, E.D. *A Sanskrit Primer*. Cosmos. Delhi, 1977 (1936).
- MacDONELL, Arthur A. *A Sanskrit Grammar*. Motilal Banarsidass Publishers. Delhi, 1974 (Oxford, 1927).
- BARZ, R. i YOGENDRA Y. *An Introduction to Hindi and Urdu*. Munshiram Manoharlal Publishers. Delhi, 1993.